

tanquam imperatoria mea majestas hoc seiverit. Mensie Januario, indictione quinta, per Imperatorem.

De nuptiis amiti & fratriis filia cum filio fratriis & patris.

Exstat jussio semper celebrandi Imperatoris domini Alexii Comneni, ad suggestionem proedri illius & hetiarchi Barda Zeri, mensie Martio, indictione decimaquinta edita, & ad illius temporis sancti patriarcham dominum Nicolaum, ac sanctam divinamque synodum missa, quæ amitam & fratri filiam cum patro & fratri filio, tamec sexi gradus cognationem ex affinitate obtineant, citra impedimentum jungi statuit. Quam iussum non sy nodali subnotatione, quæ in memorati patriarchæ domini Nicolai codice reperitur, insertam legas.

De sponsalibus Novella celebrandi Imperatoris domini Alexii Comneni, missa mensie Julio indictione septima anni (ab orbe condito) 6592.

Spousalium nuptiarumque terminos vetustam superiorisque status legislatio longe separavit: horumque intervallum magis quam Myserum & Phrygium ³ proverbiū ⁴ notum fecit. Verum quæ sub felis memoria patriarcha domino Joanne Xiphilino synodis opera confecta est subnotatio (qui etiam perpetuo inter Imperatores celebrandum dominum Nicēphorū Botaniā tem per aera bulle scripturam autoritatem largitum esse compertum est) que multum inter se distabat, in unum contraxisce cernit. Qua ratione quod synodica decisio de nuptiis promulgata, hoc ille difterit verbis de sponsalibus censet, duobus fratibus duos patruellos sponsate non permittens. Atque pro miscua quidem plebs indiscriminatum rem aggrediens, & se in synodis flatti sensu mergere prorsus nequens, sine ratione quidnam spousalium essent, fingebat, neque quo pacto cautus firmarentur, exacte constitutore valebat. Interdum etiam mentis sua inconfundantem adversus abolutam ecclesiæ normam venditabat. Verum imperatoris nostra maiestatis piersis peritus considerationem auspiciata, ubi apparentem contrariatem recte dijudicata, per praesentem legislationem, optimam ad inventum consonantiam. Postea quam enim vetus lex spousalia in sola contrahentium voluntate constituit, nihilque amplius quam de confusis, instrumentis, atque sponsalitis artibus elaboratus, nobis autem vita negotia ad longe ornatus, magisque sacrum divina gratia devenit, incrementum, atque hinc non nuptia solum, verum etiam (spousalia) peragendam facram benedictionem sibi conjungam habent: ac certum tempus prima conjugij coniunctioni per recentiorē sapientissimi Imperatoris domini Leonis sanctionem est promulgatum (in maribus nempe annus ⁵ atatis decimquinquies, in famulis decimus tertius: quod profecto tempus ad perfectum conjugij cohabitationem vetus lex sufficiens esse jussit) & destinato introducere non erubuerint. Etenim si vetus lex irrita facta est, & perfecta sponsalia confici nequent: verum recentioris legislationis prescriptum ad effectum deducere contrahentes recusat: quid alius faciunt, quam homines sibi mutuo secundum legem non obstrictos, contra legem inter se corrumpti sunt, juvenumque animis lascivos amores per pollutam conversationem ingenerant?

4. De solutione sponsalium.

Mense Martio, indictione decimaquinta, anno 6600. suggestio Europalata & magni Drungarii Vigile D. Joh. Thracensis, ex qua declaratio facta est Imperatoris D. Alexii Comneni, praecedente ipius Novellam de nuptiis confirmans, ac statuens, ne dissolvi possint sponsalia inter conjugandas personas introductus non esset. Hoc autem commemoratione spousalibus peracta, tanquam vanum aliquid & temere accumulatum reputant, & indiscriminata ea etis intelligatur, quæ si Deus per sponsalia inter conjugandas personas introductus non esset. Hoc autem commemoratione spousalibus peracta, sicut universalis sexti Concilii canonem, qui spousam, dum spousus adhuc in vivis est, cum alio in matrimonii coniunctiūm coire vetus, adulterum rem manifeſtare statuens, cum aperte veteris legis contrarietate pulchre conciliavit. Quoniam post benedictionem spousalium, separatio lecundum eū vocem iustorum spousaliorum est solutio. Quod si spousalia quedam secundum multorum consuetudinem con gruenter jam contracta fuerint & instrumenta confecta sint, nondum autem spousalium tempus, quo Christianis debita benedictio fieri convevit, advenire, neque solenes super delposatis preces per sacerdotem pronunciatae fuerint: haec spousalia quantum ad exactam ecclesiæ dissertationem, neque esse, neque dici justa possunt: neque vero adversus haec synodalis subnotatio efficaciam habet, sed tanquam hominum placita simpliciter per stipulationes confirmata, autoritatibus ferunt, vetusque legislatio in illo firmitate obtinet. Hoc enim spousalibus peracta, ut iis qui contra hanc placent, nuptias differunt: non eadem die vel hora concurrent: Divisus est judicium in diversas sententias: Sunt enim qui censeant præstandas esse poenas, & spousalia solvi debere: alle gantes si id non procedat, nullam inter nuptias & spousalia fore differentiam, quæ cum sacra benedictione, & statuto tempore peracta esse noscuntur. Præstent cum arboribus ea sit natura (quemadmodum lex air) ut si quis dedit non implear ea de quibus convenit, amittat datum: sin autem is qui accepit, reddat in duplum. Alii contrario indisoluta manere spousaliam putant: dicentes non esse consentaneum, ut quæ post liberorum perfectam etatem simul parenti bus placuerint, eorum consensu & sacris precibus obligata, datione poenae re scindantur: hoc enim conveniens esse, & accidere quando nudum vinculum præcesserit, aut etiam spousalia post septimum annum initia fuerint iuxta veterem ritum, quæ nec spousalia esse tunc maiestatis lex demonstrat. Sic igitur divisus judicium sententias, tunc maiestati vilis servus ejus refero, quæ res utri sententia adjuvare se oporteat. Utraque enim pars probabilita proferre videtur. Et per venerandum rescriptum dari mihi postulo interpretationem, quæ dilucide pureque dubitationem solvat. Legis enim vigorem obtinebit in posterum: & opere certam puramque esse sententiam, ne possit amplius in controversiam revocetur. Et interrogationem quidem meam sancta tua maiestas æquibonique consulat. Ego vero audacter etiam de tempore refebo. Vilis enim servus tuus arbitror iustum non esse, ut eodem tem-

¹ Permissus etiam in sexto gradu.

² Myserum ultimus, proverbiū. Myserum opulus contemptissimum habitus int. Cicer. orat. pro Flacco & Strabo 12. ³ Phryx plagiæ sit melior, proverbiū vid. Cicer. pro Flacco. ⁴ Proverbiū de Myser & Phrygiis verbis trimetris hujusmodi fuit. Xylos ta myser xai tevys, ogyys, ro ño ogyys, zeteyys, sunt separati. Myserum Phrygumque termini, sed finito perquam difficile est. Hi enim populi

non facit stabiliter ratae sunt suæ fines, suæ seces, sed subinde aliunde, alio depulsi terminos incertos reddiderant, vide Straben 12. Plinius quoque Myserum in Phryz & collocat, vide Plin. lib. 5. Hinc Putarchus in ño ño separatis ait esse Philophorū & Mediorum proficationem, non aliter ac Myserum Phrygumque fines.

⁵ Vid. Novell. Justin. 100. c. 2.

pore sponsalia & nuptiæ definiantur: sed parvam aliquam prærogativam vel in tempore habeant nuptiæ, & a sponsalibus differant, quæ in eo nuptiis sunt inferiores. Etenim hoc valde profuturum spero Reipublicæ. Nam parentes amore quo in liberos affecti sunt vieti, & quamprimum iis providere festinantes, & securitatem adipisci, temporis angustis impediti, moleste & graviter ferunt. Sunt autem qui & ex contemptu mentiuntur annos, amore liberorum ad perjuria impulsi, quæ si sublatum fuerit, & diminutum sponsalorum tempus, tunc & quæ ex contemptu vecordia parentum sanabunt, & quæ ex hac contingere fulciam mala, mendacium & perjurium, convenienter reprimitur. Et sanctum Imperium tuum gloriæ, magnificæ & honoris fructum ineffabilem percipier, & assiduas intensaque preces, quandoquidem subditis conducibiles, utilia & salutaria tempore procurat. Si imperium nihil aliud est quam legitima præfutura: leges autem Rempublicam tuerunt indemnum, procul expellentes & ejicientes ea quæ civili administrationi officiant: regibus autem permitta est leges ferendas potestas: opus sane regium, ad communem republ. utilitatem, legum interpretationem, ab iis qui rerum potiuntur, fieri, & eum quæ deficiunt, ad implementum solidi, & ad eum quæ obscuræ sunt dijudicationem, quas vel ipsi fanciervant, vel ante latas offendunt, ab his exponi. His convenienter cum nostra maiestatis Julio mente præcedentes sexta indit. anno 6592, legem fecerit, & Novella ¹ constitutione D. Leonis philosophi & Imperatoris fundatur etiæ ut prima contrahentium coniunctio faciat benedictionem initaretur, ipsa videlicet sponsalia, & tempus certum, quod utique & ad nuptialium coniunctionem sufficeret lex antiquæ statuit: infinitus enī propriæ sponsalia, & vere nuptiarum potestatem habere, quæ & tempus Leonis Novella definitum integrum habent, & subsequenter facram benedictionem noverunt: & in his sponsalibus synodalis decisionis obseruatione in nuptiis obtinere, quemadmodum & quæ tempore beati patriarchæ domini Joannis Xiphilini ex synodali consultatione emissa declaravit annoctatio. Cui etiam principes inclutus D. Nicēphorus Botaniā robur invenit tribuisse. Diversè namque pronuntiata: duos fratres non adsciscere sibi duas coniobrinas per sponsalorum conciliationem, neque etiam conjungi vetitis perfonis synodica decisione hujusmodi sponsalalia contrahere licere. Quin potius etiæ persona hec hujusmodi sponsalia contraherint, quæ alterius forte partium morte dissoluta sunt, superficies alia sponsalibus prolibebuntur contrahere cum ea persona cum quæ, si nuptiarum societas ei processisset, cum defuncta persona contradictum inire non posset. Et secundum ea quæ in hac ab imperiali nostro culmine de his prescripta sunt, gubernari constituit eos qui nostra orthodoxa & Christiana republ. sunt subiecti. neque omnino sponsalia initiari unquam, aut adūm propriæ sponsaliorum nomen fortiri, nisi in iis causa peragatur benedictio, & nuptiis prefuturum tempus habeant. Etenim quæ aliter facta fuerint, non sponsalia proprie, sed hominum placita per stipulationem confirmata censerit, & tanquam talia effectum fortiri, vete remque legislationem in his viri suam obtinere. Et haec quidem ab imperio meo accurate tunc constituta. Ceterum, quia nihil de eo quod magnifice suggesti editum est, quæ dicta Novella constitutionis sunt, nostra adjicit potentia, & definit, talia sponsalia quæ propriæ sponsalia sunt immota manere & inconclusa, ac indisolubilia, utpote Deo inter eos quæ conjuguntur interveniente, & primam vita conciliationem confirmante corroboranteque per sacram prædictum recitationem. Nunquam vero ipsa poenarum resolventur dationibus. Neque enim hæc ex hoc tempore contrahentium instrumentis adscribentur. Nam quando solis poenis corroborabantur, & ea adscribantur, datione etiam carum infirmabantur dissolubranque: nunc autem cum Deus disjuncta conjugens, sponsalia robora & constabilit, indisolubilia præfus remanebunt, quin facinus ut horum solario perfecti matrimonii esse censeatur, perfecti enim matrimonii dissolutio facere videbuntur, quæ hæc sponsalia dirimere conabuntur. Sic igitur probabilitas & cognitio per sonæ, prohibiti cum spousa, vel spousæ foro nuptiis, aut sponsalia primas coeuntum conventiones contrahere, ab hujusmodi contractibus arcebuntur. Siquidem nuptiæ juxta tempus antiquis & recentioribus legibus nostraque Novella constitutione prædictum servabuntur cum solis his obseruationibus. Nec licet euquum eorum qui in republ. nostra degunt, præter ea quæ præferti maiestatis nostra constitutione vetita sunt pergere quidquam, nisi Imperator (ut saepe accidit) sponsalia, & ex sacra benedictione conciliationem intra definitos annos per dispensationem ² quadam sponsi præferat. Licer enim quibus Deo reetur humanorum dispensatio commissa est, supra leges dispensare, ut philosophorum summus, & veteres legislations dicunt. Licerbit igitur principibus, quando voluerint, in angustum cogere & contrahere per dispensationem & utræcumque sponsalia: nimurum, quæ secundum antiquam legem præscribuntur fieri non minoris etatis, quam annorum septem, quæ & imperfecta sponsalia censurunt: & ea quæ juxta Imperatoris D. Leonis philosophi summi legem cum sacrarum precium recitatione celebrantur, & perfecta sponsalia existunt, utpote cum nuptiis concurrens tempus habentia, & conjunctionem sponsorum quæ per sacram benedictionem fit, nimurum perfellas nuptiarum benedictione decreto suo permitte, puberibus hanc & impuberibus sponsis omniō decernere. Et haec quidem ab Imperatoribus per dispensationem quæ mandat, ne ludatur in non lucis, neque affectu indulgetur in divisione, ubi enim anima etiæ id quod periclitatur, cuius alterius cura gerenda est: illi autem præferantur aliis, & in suffragiis honorem ferant, quos cum doctrina vita ornata inculparunt: aut deficiente forte doctrina, diuturnum tempus, & multus circa eccliam labor, defectum implent. Si enim & suffragiis recte iudicent, nec in sua anima condamnationem arguantur, Deo sententiam ferentes.

6. De Doctoribus.

Nota ex hoc præsenti canone, potestatem docendi populum solis episcopis datam esse: & magna ecclesiæ doctores patriarchæ jure docere. Hoc autem etiam ostendit in Novella illustris Imperatoris domini Alexii

¹ De Drungario Bigizo, vel Vigile dixi quadam in Nomenclatore meo Harmenopol.

² SS. 53

¹ Novell. Leonis 74. & 89.

² Novell. Leonis 109.

³ Observat: indulgentiam: unde & inservit veniam dare.

Comneni, quæ describit & quomodo & quinam debent in ecclesiis eligi, & decernit omnibus doctribus tam iis qui sunt extra ecclesiæ, quam iis qui sunt intra, tres asperorum¹ libras, & frumenti modios quinqquaginta, & hæc aperte decidit. Sit autem & hic doctribus honor tributus, ut iterum in propriis ecclesiis, propter quas fecerunt, statim post officiales proximi patriarchæ assident, tanquam ejus personam representantes. Audimus enim eum qui Pontificis locum tenet maximum gerere honorem: & nemo poterit ad hoc contradicere. Qui autem & verbo & opere digni sunt, quorum ratio habeatur, ad doctrinæ ministerium introducantur, & per docendi munera ad officia prochantur. Propterea enim mortuo qui erat eo tempore patriarcha, nec ipsi docere possunt.

7. De testibus, & benedictione matrimonii servorum.

Lege jussionem, quæ mense Novembr. 2. indit, emissa est, illustris imperatoris domini Alexii Comneni, decernentem, eos qui in orientales ecclesiæ electi sunt, & iterum suas habere præposituras & adelphatas, & officia: *Dicidit Imperium meum, sanctissime domine & universalis patriarcha, quod cum in Dei ecclesiæ electiones procedant quidam eorum qui electi sunt, in monasteriis prioratum tenentes, & administrationem habentes, vel alia etiam ministeria exercentes, & omnino monachi existentes, alii autem in magna Dei ecclesiæ, & aliis ex officiis, & aliis quibusdam ministeriis, ea quæ viæ sufficiunt, possidentes, agre ferunt pontificis legum subire, & illis ecclesiæ præfelle, in quas renunciati sunt: veriti ne, quum ejusmodi ecclesiæ in orientis partibus sita sunt, eis necessaria defint, utpote cum ecclesiæ, in quibus electi sunt, redditum non ferant, & fin ipsius omnino inaccessa: prævenient autem & ipsi, eo quod illarum regionem sufficiant præfaturis & economis quæ sibi adiungunt, & aliis munieribus & iis quæ simpliciter dicuntur, adelphata, & officiis, & quibusdam aliis ministeriis. Meum itaque statutum Imperium, ea quæ ad ipsos pertinent, dispensativa quadam ratione disponens: ne quis propterea pontificale jugum subire recuset, ii enim omnes rursus frumenti sunt quæ sibi adiunguntur, & ex eo ad libertatem perveniant. Forum utrumque convenienti correctione opus habere censuit, & propterea hanc constitutio- nem magna cum cautione & observatione edidit, per quam statuitur de iis qui ad libertatem proclamant servis, ne ii qui contra adducuntur testes, vim ullam, locum habeant, in quoque seu civili, seu ecclesiastico judicio: sed ii soli qui proclamant, legitimas probationes afferant: & si ii quidem testibus abundant qui iure sunt recipiendi, neque calumnia inducit, talius iurejurando judicium solvatur. Sed non aliorum etiam testium aduersus hæc productiones corum dominis permittantur: ne magna adversariorum inæqualitas sit inferioribus damni causa: sed quemadmodum in iis qui idem tributum solvent, les beatissimi demissi Basili potenteribus aduersus pauperes contrarias productiones non permittit: sic & hic dominis aduersus servos vis contrariae productionis extincta erit: & sola apud eos valebit aduersus testes illata criminatio contraria productione non omnino iis inclusa qui ad libertatem proclamant, quando ii qui trahunt in servitum, eos aduersus illos qui jure sunt liberi produixerint. Inferioribus enim & imbecillis præfatio gratificatur, & quod eos juvent subministrat: non autem quo majoribus & potentioribus editur. Adicit autem, & benedictione non solum in liberis, sed etiam servis valere. Et nuptias non alioqui legitimas & Christiana institutione dignas esse & existimari, nisi etiam benedictio eos qui conjunguntur obliget. Absurdum enim est, cum una in omnibus Christiana fides valeat, & unus sit in confessio baptismus, per quem ad Dominum deducti sumus, & eadem salus a nobis omnino speretur, nonnullis hanc obortam esse suspcionem, quod servi sint boni minus participes, & liberi quidem matrimonio invicem conjungantur prius oratione colligati: servi autem a tali bono excedant: & Deum non assumunt in congressus benedictione, vel meruant, si eum auctoriserint, ne heresi in domino injuria afficiantur, illorum servitio privatus. Si 3 hoc autem locum habuerit, sanctum quoque baptismum timere oportet, ne servi a dominis alienentur: sed etiam immaculatorum mysteriorum assumptionem 4, ne per eam ab illis quoque alienentur, quo fieri ut in servis intereat magnum & venerabile divinae fidei nomen: & non solum hominum, sed etiam diaboli servi fient homines. Forum autem domini in periculum quoque venient, ne dum ministerio hominum privati formidant, a Dei gloria se ipsos abalienare sustineant. Sed neque hoc estratione contentaneum, & sacram benedictionem in servis quoque valere, æquum, & Christiana institutione dignum est. Verum enim vero fortuna novit in hominibus diversa esse dominium, & servitum. Et quæ nostra accepti res publica, ea in iis quoque valere oportet. Unus autem dominus omnium, una fides, unum baptismum, & quod ad fidem quidem attinet dominii, & servitutis differentiam non cognovimus. Omnes enim fumus ex quo servi ejus, qui nos suo divino & vivifico sanguine redemit. Et quoniam hac recte & utiliter constituta sunt: oportet magnam tuam fanditatem hæc omnia in omnibus ecclesiæ manifesta reddere: ut qui eis praesunt: ea quæ ad libertatem pertinent, sic examinantes, contraria testium productiones aduersus servos dominis non permittant, & omnibus in suis provinciis manifestum efficiant, eos qui non cum sacra benedictione servos invicem conjungunt, non Deo gratum inter eos matrimonium constituere, sed fornicatorum coitum & stuprum confirmare. Quos enim non conjungit Deus per sacram benedictionem assumptus, hi omnes ad peccatum convenient: qui illi præst virtutem honorans, & ex eo sua sponte incitatus ad largien-*

¹ Aspron, Glossis numerus: ² aspergimus, aspergito, candor, qua de re alias dicam plenus.

² Hod & Augur. ³ Benevolentia sacerdotum nuptiarum non minus conseruenda, quam contentare eos & baptizare ad sacram communionem admitti, quorum ta-

men intervenerit nulli in libertatem adseruntur.

⁴ Convivii hujus facie adhibitione videbantur quodcummodo liberi fieri: sic enim olim Ethnici servi, sicut Latini coasservi adhibitos. ^{1. Cognit. 1. f. 3.}

domini se non solum ita divinæ fore obnoxios, sed a servis quoque abalienari, eis abducitis in libertatem. Cum eis enim licet servos suos jure invicem conjugere, & integrum in eos habere dominium, nisi hoc fecerint, jure omnino ab eorum dominio excent: præsens autem constitutio non solum debet in ecclesiæ, que ubique sunt, promulgari, sed in omnem etiam civili foro deponi, tradi autem etiam iis qui in provinciis magistratus gerunt. Quoniam autem in personis servilem fortunam habentibus aucti prius factæ sunt, & nuptiæ convenienter iniquæ quæ hucusque in valut confueruntur processerunt: oportet in iis quoque sacram benedictionem fieri, ut per eam, etiam si tarda fiat, id quod est colendum, ac verterandum, habeant, superioribus observationibus etiam in hoc conjugio obtinentibus.

10. De oblationibus, & aliis ecclesiasticis iuribus.

Quia autem de oblationibus & aliis ecclesiasticis iuribus emissis est constitutio illius incliti Imp. D. Alexii Comneni ad suggestionem quorundam diaconorum, qui curam patriarchalium monasteriorum suscepserunt a patriarchali magnificencia, quæ subscriptionem habebat. Decembrem mensem quintæ indictionis: scito eam hæc ad verbum contineo. Observationem & correctionem animæ lapsum constat habere sanctissimum ejus temporis patriarcham, tam in liberis monasteriis, quam in traditis, & donatis, & iis quæ ad administrationem, vel dispensationem data sunt. Ius enim habet subiecti & contrastanti delicta animæ & secularia & publica monasteria, & ut semel dicam, omnia quæ sunt sub eis regione, siue sint patriarchalia, sive Imp. & qui sunt sui juris. Et in propria quidem quæ superiores Patriarchæ ad incrementum non elocabant, absque impedimento, quando volent ingrediuntur, sive ipse per se, sive ejus suatione, quem ipse ex Ecclesiasticis elegerit: & ea percurtari dignum est statuerit. Libera autem & sui juris monasteria, quando ad sanctissimum dominum medium, & patriarcham delictum in monasterio factum pervenient, sive aliqui ex fama aliquorum vel etiam unum audiverint tunc, ut dictum est, ingreditur, & perscrutabitur delicta animæ, etiam si, qui dixit, nolit subire probandi periculum. Homo enim Christianus, quando aliquid factum audiverit, debet hoc dicere communī patri & antistiti, fortasse enim non vult hoc subire periculum, & propter hujusmodi causam delicta animæ inobservata & incorrecta relinquere, est hoc valde absurdum, nullus quoque scripto Imper. vel patriarchali hoc prohibetur. Sed monasteria quidem debent non innovata conservari in persecrationibus eorum, qui mituntur, nullo inde sumptu dato. Tunc enim animæ delictorum correctione facile, si Deus volet, fieri. In monasteriis autem non solum alia animæ delicta inquirent, sed etiam an dissoluta sint, vel dissolvantur in parte, vel in universum, ab iis qui ea accepte, & si inventi in iis aliquas fieri diminutiones, cogit eos, qui ea derinent, restituere, quemadmodum accepte, & secundum monasteriorum facultates. Sed in illis quidem qui propter inopiam non sufficient ad statum, in quo ea accepte, que sunt quidem effecta meliora & aucta, cum reste se habeant, non minuentur, sed manebunt ut se habent. Qui autem ea derinent quæ sunt illis tradita, ut regimen & administrationem ad tempus sufficiant, & eis damnum afferant, si nolint in eum quem acceperint statum ea refuisse, eis auferuntur, nec ab iis qui habent scriptis juventur, eis dato convenienti die prefinito. Inter ea autem quod penderet terminus, debent observari an ipsi eorum de in extremis operibus vacent, ut offensus est. Tum enim etiam terminus servabitur. Renunciations autem, quoniam præter canones datum & accipiantur, omnino cessabunt: & qui accipere, vel dare inventus fuerit, si est quidem monasterii præfectus, ex præfectura expellatur: si autem beneficiarius, & monasterio expelletur. Quæ autem ab iis, qui ad consilium veniunt, sunt offerentur sponte voluntate oblationes, sufficiunt, & descriptur in breviario monasteri, de iis quæ offerentur etiam sanctissimo patriarchæ cognitione data: etiam si qui habent monasteria, documenta habeant ac accipiendo renunciationibus, & oblationibus & in lucrificandis, hoc enim cesare nunc debet, & fieri quemadmodum dictum est superius. Sed etiam servatæ oblationes non debent alienari prætextu documentorum. Porro autem non solum cura animarum monachorum, sed etiam ipsorum secularium, incumbit sanctissimo patriarchæ: & quando viderit aliquem secularium sicutem propriam salutem, quomodo contingat inhiberi patriarcham, quominus in monasterio eum collecte ad salutem animæ ejus qui accedit? citra illum enim impedimentum sanctissimo patriarchæ licet collicare, quam charificari, licet documenta habeant. Præterquam, si jubet sanctissimus meus dominus fratres ut amicis usum accipere seculariumque vel etiam monachum ex alio monasterio ab eo differente, ne det seculari vel externo monacho monachum, & gravetur monasterium adelphato, si enim gravetur, omnino deerit monachis qui sunt intus & pro mercede fieri judicium. Si autem accedit laicorum quispiam, qui est omnino inops & pauper, ad sanctissimum meum dominum, vel ex antistitibus qui suos thronos perdiderunt, & sunt inopes, & voluerit statuere ut si victim capiat & ditori aliquo monasterio, hoc rete faciet, non supra facultates numeri eorum qui sunt ordinati, monachi enim, qui sunt intus, debent præferri ceteris omnibus ad ea quæ sunt fibi necessaria capienda.

11. De foro clericorum, & de judice per rescriptum prohibito casum ad se transmissam disceptare.

Si vero partitio inter adversarios fuerit, & alterum mundani status esse appetat, alter in sacrum clerum alleatus sit: auctor foro rei per omnia sub-

2. De seruis.

Ceterum, si quoniam die judicis ceaserit, exacte dicere velis, lege admodum illam divinitus coronati optimi ac sancti nostri Imperioris, domini Manuels Comneni Novellam, mense Martio, indit. 14. anno ab orbe condito 6674. emissam, atque hæc post procium complectentem, Sancimus igitur, ut illi dies seriat sint, quos in presenti constitutione nominat enumerabimus. Quorum alii omnino toti seriat sint, ut nullo modo illa ipsorum parte constitui judicium possit, extra quam si forte Imperator.